

NOTĂ ANALITICĂ

REZULTATELE MONITORIZĂRII ACTIVITĂȚII CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

2023 – 2024

Aurelia PALAMARCIUC

Carolina BAGRIN

Ilie CHIRTOACĂ

Acest document este finanțat printr-un grant oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

CUPRINS

Abrevieri	2
Introducere	3
Capitolul I Organizarea și Funcționarea CSM	5
1.1. Funcționalitatea noii componente a CSM	5
1.2. Organizarea activității CSM	9
Capitolul II Cariera judecătorilor	15
2.1. Organizarea concursurilor	15
2.2. Cererile de reconfirmare în funcție	19
2.3. Procesul de vetting	21
Constatări	23
Recomandări	23

ABREVIERI

CC – Curtea Constituțională

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii

CSJ – Curtea Supremă de Justiție

CRJM – Centrul de Resurse Juridice din Moldova

INJ – Institutul Național al Justiției

CA – Curtea de Apel

Hot. – Hotărâre (CSM)

Legea nr. 514 – Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 cu privire la organizarea judecătorească

Legea nr. 544 – Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului

Legea nr. 947 – Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

Legea nr. 152 – Legea nr. 152 din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției

Legea nr. 154 – Legea nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor

Legea nr. 26 – Legea 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

Legea nr. 147 – Legea 147 din 09 iunie 2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor

Legea nr. 120 - Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021, pentru modificarea Constituției Republicii Moldova

Legea nr. 252 – Legea 252 din 17 iulie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative

Legea nr. 65 - Legea 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție

INTRODUCERE

Transparența activității Consiliului Superior al Magistraturii (CSM sau Consiliul) este esențială atât pentru sporirea încrederii în CSM, cât și în întregul sistem judecătoresc. De asemenea, aceasta facilitează accesul judecătorilor, altor actori din sistemul de justiție, al presei și al societății la informații relevante despre activitatea Consiliului.

Această notă analitică evaluează transparența activității Consiliului, modul de organizare și funcționare, precum și activitățile sale în gestionarea carierei judecătorilor în perioada octombrie 2023 – octombrie 2024 (13 luni). Documentul continuă eforturile de monitorizare întreprinse de Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), care, încă din 2010, a documentat activitatea CSM prin analize similare realizate în 2013¹, 2014², 2015³, 2016⁴, 2017⁵, 2019⁶ și 2020⁷.

Scopul notei este de a consemna schimbările din organizarea și funcționarea CSM odată cu investirea noii componente a Consiliului după Adunarea Generală a Judecătorilor din 28 aprilie 2023, alături de provocările întâmpinate în această perioadă de reforme legislative importante în justiție, inclusiv demararea procesului de evaluare externă a judecătorilor (vetting) - schimbări care sunt întreprinse conform obiectivelor din Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025⁸.

Documentul examinează și modul în care sunt implementate în practică modificările legislative recente din ultimii trei ani (2022-2024)⁹ privind activitatea și organizarea CSM care au avut drept scop consolidarea activității Consiliului și sporirea reprezentativității sistemului judecătoresc în Consiliu.

¹ CRJM, “Raport de monitorizare Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii” 2013, disponibil la:

https://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Raport_Transparența_si_eficiența_CSM-_CRJM_-2013.pdf

² CRJM, Document analitic “Organizarea ședințelor și transparența Consiliului Superior al Magistraturii – provocări și perspective” 2015, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/06/CRJM-DA-CSM-2015.pdf>.

³ CRJM, Document de politici publice „Selectarea și cariera judecătorilor – dublări de responsabilități sau garanții suplimentare?”, 2015, disponibil la: <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-DPP-Selectie-si-cariera.pdf>.

⁴ CRJM, “Raport de monitorizare Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: Ianuarie 2015- Martie 2016”, disponibil la: https://crjm.org/wp-content/uploads/2016/08/CRJM_-_Raport-CSM-2016-WEB.pdf

⁵ CRJM, Document de politici: „Selectia și promovarea judecătorilor în Republica Moldova – provocări și necesități”, iulie 2017, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2017/07/CRJM-Selectia-si-cariera-jud-2017.pdf>.

⁶ CRJM, Document analitic „Selectia și promovarea judecătorilor în Republica Moldova, iunie 2017 – decembrie 2018”, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/05/CRJM-2019-12-Selectia-si-promovarea-Ro.pdf>.

⁷ CRJM, Document de politici publice “Resetarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor – lecții învățate și (noi) provocări”, mai 2020, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/05/Resetare-sistem-selectie-si-promovare-2013-2019.pdf>

⁸ Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129241&lang=ro.

⁹ Doar în perioada 2022-2024, cadrul legislativ ce vizează activitatea CSM a fost modificat de 10 ori:

- Curtea Constituțională: Hotărârea nr. 22 din 01.10.2024 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea privind organizarea judecătorească, Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (sesizarea nr. 114a/2023) – declarate neconstituționale art. 3 alin. (3), 9 alin. (2).
- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 226 din 31.07.2024 pentru modificarea unor acte normative (aspecte organizatorice privind sistemul judecătoresc și Institutul Național al Justiției) – modifică și completează art. 4, 6, 15, 20, 25.
- Hotărârea CC nr. 17 din 18.07.2024 privind interpretarea unor dispoziții constituționale și controlul de constituționalitate al articolelor 15 alin. (2) și 24 alin. (1) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (cvorumul pentru ședințele Consiliului Superior al Magistraturii) (sesizările nr. 252b/2023 și nr. 265a/2023) – declarate neconstituționale art. 15 alin. (2) și 24 alin. (1).

Pentru realizarea acestei analize, CRJM a asigurat monitorizarea în timp real a ședințelor publice ale CSM, a analizat hotărârile CSM, precum și alte materiale disponibile din surse publice. Informațiile colectate au permis o comparație a constatărilor actuale cu recomandările și constatățile anterioare ale CRJM, evidențiind modul în care CSM a abordat provocările și a respectat cerințele legislative și standardele de transparență.

Analiza este structurată pe două dimensiuni principale. Prima dimensiune vizează organizarea și funcționarea CSM și include informații sistematizate despre noua componentă a CSM, precum și despre reorganizarea colegiilor specializate. Tot aici sunt abordate modalitățile de organizare și desfășurare a ședințelor CSM din perspectiva transparenței.

A doua dimensiune reflectă activitățile desfășurate de CSM în ceea ce privește cariera judecătorilor. În această secțiune sunt sistematizate observațiile CRJM cu privire la numirea, transferul și promovarea judecătorilor, cu o atenție deosebită acordată procesului de organizare și desfășurare a concursurilor de promovare la cele mai înalte funcții din sistem, la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) și Curțile de Apel.

Subiectele analizate au fost abordate ținând cont de modificările legislative recente privind funcționarea CSM și cariera judecătorilor. Acest cadru ne-a permis să evaluăm măsura în care angajamentele de reformă au influențat activitatea CSM și dacă sunt necesare noi măsuri legislative sau intervenții administrative pentru îmbunătăți activitatea CSM.

Recomandările formulate în baza acestei analize urmăresc să contribuie la îmbunătățirea transparenței funcționării CSM, precum și la consolidarea activităților CSM în domeniul carierei judecătorilor.

- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 340 din 24.11.2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex cu Legea nr. 147/2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor) – modifică art. 4, 7, 19, 20, 22.

- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 246 din 31.07.2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) – modifică art. 13, 27.
- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 147 din 09.06.2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor – modifică art. 11.
- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 5 din 02.02.2023 pentru modificarea unor acte normative (răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea inspecției judiciare) – modifică și completează art. 4, 7, 7/1, 20 și introduce art. 7/3.
- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 246 din 29.07.2022 pentru modificarea unor acte normative – modifică art. 27 și, la data de 26.08.2022, se modifică și se completează.
- Parlamentul Republicii Moldova, Legea nr. 26 din 10.03.2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor – modifică și completează art. 3, 3/1.

CAPITOLUL I. ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA CSM

1.1. Funcționalitatea noii componente a CSM

Context general

CSM este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc și este garantul independenței autorității judecătorești.

În contextul reformei sectorului justiției, cadrul juridic privind modul de organizare și de funcționare a CSM¹⁰ a fost modificat. Potrivit amendamentelor recente¹¹, s-a modificat structura CSM, fiind excluși membrii de drept; a fost reglementată procedura de selecție a membrilor care nu fac parte din rândul judecătorilor; a fost extinsă durata mandatului membrului CSM de la 4 la 6 ani. Astfel, pentru a asigura reprezentarea intereselor judecătorilor în CSM, Constituția a stabilit că șase membri trebuie să fie judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, reprezentând toate nivelurile instanțelor judecătorești. Pe de altă parte, pentru a evita percepția de apărare a intereselor corporativiste ale sistemului judecătoresc și de autoprotecție a judecătorilor, Constituția a stabilit că șase membri ai Consiliului trebuie să nu facă parte din rândul judecătorilor și să întrunească cumulativ următoarele condiții: (i) să aibă o înaltă reputație profesională; (ii) să aibă integritate personală; (iii) să aibă experiență în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant; (iv) să nu activeze în cadrul organelor legislative, executive, judecătorești; (v) să nu fie afiliat politic.

Anterior, în 2019, de exemplu, situația era diferită. Din cei 12 membri, 3 erau membri de drept (președintele CSJ, ministrul Justiției și procurorul general), 3 membri erau din rândul profesorilor de drept, iar 6 membri erau judecători din toate nivelurile instanțelor judecătorești (2 din instanțele de fond, 2 din curțile de apel și 2 din CSJ). Astfel, instanța supremă era reprezentată de 3 membri¹², ceea ce crea un dezechilibru la reprezentarea judecătorilor.

În prezent, componenta CSM este mai echilibrată: din cei 6 membri din rândul judecătorilor, 4 reprezintă judecătorii, 1 reprezintă curțile de apel și 1 reprezintă Curtea Supremă de Justiție. Totodată, judecătorii de primă instanță sunt cel mai bine reprezentați, având în vedere că, la nivel de sistem, 2/3 din numărul total de judecători sunt din instanțele de fond. De asemenea, există o reprezentare egală între membrii judecători și cei non-judecători.

La 10 martie 2022, a fost adoptată Legea nr. 26/2022¹³ privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, creând cadrul juridic necesar

¹⁰ Legea 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, disponibilă la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145438&lang=ro#.

¹¹ Legea 246 din 29.07.2022 pentru modificarea unor acte normative, disponibilă la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132980&lang=ro.

¹² Anul 2019 – Componenta CSM formată din 12 membri: 3 membri de drept (Președintele CSJ, Ministrul Justiției și Procurorul General), 3 membri din rândul profesorilor de drept, 6 membri judecători din toate nivelurile instanțelor judecătorești (2 judecătorii, 2 CA și 2 CSJ), disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120093&lang=ro#

Anul 2020 – Componenta CSM formată din 15 membri: 3 membri de drept (Președintele CSJ, Ministrul Justiției și Procurorul General), 5 membri din rândul profesorilor de drept, 7 membri din rândul judecătorilor (4 judecătorii, 2 CA și 1 CSJ), disponibil la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124913&lang=ro#

Anul 2021 – Componenta CSM formată din 12 membri: 3 membri de drept (Președintele CSJ, Ministrul Justiției și Procurorul General), 3 membri din rândul profesorilor de drept, 6 membri din rândul judecătorilor (4 judecătorii, 1 CA și 1 CSJ), disponibil la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127869&lang=ro#

¹³ Legea 26 din 10.03.2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor disponibilă la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131114&lang=ro

pentru evaluarea integrității candidaților la funcția de membru al CSM. Candidații la funcția de membru al CSM (atât membrii judecători, cât și cei non-judecători) urmau a fi evaluați din punct de vedere etic și financiar de Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (Comisia de evaluare).

În cadrul Adunării Generale a Judecătorilor din 28 aprilie 2023¹⁴, au fost aleși patru membri din cadrul judecătorilor și un membru supleant (Vasile Șchiopu, Ioana Chironet, Sergiu Caraman, Maria Frunze, precum și Livia Mitrofan - membru supleant). De asemenea, prin Hotărârile Parlamentului din martie, respectiv septembrie 2023, au fost numiți cinci membri CSM, care nu fac parte din rândul judecătorilor (Tatiana Ciaglic, Alexandru Postica, Ion Guzun, Iulian Munteanu și Lucia Popescu). Ulterior, în octombrie 2023, unul din membrii nou-numiți (Iulian Munteanu) și-a depus demisia, după ce s-a constatat că a avut calitatea de învinuit într-un dosar de corupție, care n-a fost dezvăluit în cadrul evaluării sale. Este pentru prima dată când CSM reacționează vizavi de problema integrității membrilor săi, declarând că „*soluția optimă pentru Iulian Muntean ar fi depunerea cererii de demisie*”¹⁵.

În perioada de referință (octombrie 2023 - octombrie 2024), procesul de constituire a CSM a fost continuu. Astfel, în cadrul Adunării Generale a Judecătorilor din 1 martie 2024, a fost ales membrul CSM din cadrul CSJ (Aliona Miron), iar în septembrie 2024 au fost numiți de Parlament ultimii doi membri ai CSM din rândul membrilor non-judecători (Tatiana Tabuncic și Sergiu Băieșu). La finele perioadei de referință, rămânea vacantă poziția de membru al CSM din cadrul curților de apel (urmare a demisiei membrei Nina Cernat din funcția de judecător de la Curtea de apel Chișinău).

Singurul candidat potențial pentru funcția de membru al CSM din rândul judecătorilor curților de apel era judecătorul Ștefan Starciuc de la Curtea de Apel Comrat. Candidatul, însă, nu a promovat evaluarea Comisiei de evaluare externă. În acest context, CSM a anunțat un nou concurs pentru suplinirea funcțiilor vacante de membru din rândul judecătorilor curților de apel. Numirea unui nou membru al CSM va dura cel puțin între 9 și 12 luni, având în vedere că evaluarea unui candidat se desfășoară, în medie, timp de șase luni.

Recomandăm CSM să mențină o atitudine pro-activă pentru suplinirea ultimei funcții vacante în cadrul CSM, ceea ce implică lansarea sau, după caz, relansarea concursului pentru această funcție.

La 18 iulie 2024, Curtea Constituțională (CC), a declarat neconstituționale unele prevederi din Legea cu privire la CSM¹⁶, care reglementează cvorumul pentru organizarea ședințelor CSM și adoptarea hotărârilor de către membrii acestuia. Conform prevederilor revigorate, ședințele sunt deliberative cu participarea a cel puțin două treimi din membri (8 din 12), iar hotărârile pot fi adoptate cu cel puțin șapte voturi. În cazul respingerii unei candidaturi de către președintele Republicii Moldova, CSM va propune aceeași sau o altă candidatură cu votul a două treimi din membrii săi, adică cel puțin 8 voturi.

¹⁴ Despre Adunarea Generală a Judecătorilor din 28 aprilie 2023: <https://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/video-sedinta-adunarii-generale-a-judecatorilor-au-fost-alesi-membrii-judecatori-ai-csm/>

¹⁵ Declarațiile membrilor CSM din 22 septembrie 2023 <https://www.csm.md/ro/noutatii/3666-declaratiile-membrilor-consiliului-superior-al-magistraturii-referitor-la-situatia-unui-membru-al-csm.html>. CSM declară că “în condiția în care în fața întregului corp judecătoresc se impun înalte standarde etice și de conduită, nu putem admite ca integritatea acestora să fie evaluată de persoane care nu au avut un comportament sincer și onest în cadrul procedurii de evaluare extraordinară”.

¹⁶ Hotărârea Curții Constituționale nr. 17 din 18 iulie 2024, privind interpretarea unor dispoziții constituționale și controlul de constituționalitate a articolelor 15 alin. (2) și 24 alin. (1) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (cvorumul pentru ședințele Consiliului Superior al Magistraturii), disponibilă la: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=859&l=ro>,

În 2022, autoritățile au justificat modificările cu mai multe motive, inclusiv riscul blocării activităților CSM din cauza unui număr insuficient de membri activi în urma exercițiului de pre-vetting și necesitatea de a asigura funcționalitatea continuă a Consiliului. Prin hotărârea CC din 18 iulie curent, s-a decis revenirea la prevederile din 2022, în versiunea anterioară intrării în vigoare a modificărilor declarate neconstituționale. CC a menționat că, modificând regula, legislatorul a coborât pragul din care se stabilește cvorumul pentru ședințele CSM, de la numărul total de 12 membri la numărul membrilor CSM care se află în exercițiul funcției. Conform CC, odată cu numirea mai multor membri în CSM din ultima perioadă, aplicarea acestor reguli a devenit greu de justificat.

De asemenea, în legătură cu organizarea și funcționarea CSM, este imperativ de evidențiat constatările Curții Constituționale din 1 octombrie 2024, referitoare la procedura de selecție a candidaților din rândul non-judecătorilor, precum și la prelungirea mandatelor expirate ale membrilor Consiliului. Curtea a constatat că actuala redacție a art. 3 alin. (3) din Legea nr. 947/1996 referitoare la organizarea concursului de selectare a candidaților pentru funcția de membru non-judecător al CSM de către Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului nu corespunde exigențelor de independență față de Parlament. Astfel, pentru a îndeplini toate exigențele constituționale, legislatorului îi revine sarcina de a reglementa instituirea unei comisii speciale care să desfășoare un concurs corect și imparțial pentru selectarea celor mai merituoși membri din rândul non-judecătorilor și înaintarea lor Parlamentului pentru numire¹⁷. De asemenea, Curtea a constatat neconstituționalitatea prevederilor care reglementează prelungirea mandatului membrilor CSM după expirare acestora, până la ocuparea funcției de către noii membri, fără a stabili un termen-limită în acest sens. Totodată, Curtea consideră că acest fapt nu împiedică adoptarea de către legislator a unei legi care ar permite prelungirea în mod excepțional a mandatelor membrilor în exercițiu pentru a evita blocarea funcționalității Consiliului.

Recomandăm modificarea cadrului normativ ce derivă din constatările Curții Constituționale (prevederile art. 3 alin. (3), art. 9 alin. (2), art. 15 alin. (2), art. 24 alin. (1) din Legea nr. 947/1996 și art. 15 alin. (11) din Legea nr. 26/2022) pentru executarea hotărârilor vizate.

Organele specializate ale CSM

Prin Legea nr. 147/2023¹⁸ privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor a fost comasat Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor și Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor, fiind creat Colegiul de selecție și evaluare a judecătorilor. De asemenea, prin Legea nr. 5/2023 a fost consolidată instituția Inspecției Judiciare și a fost completată lista de criterii care constituie abateri disciplinare. Activitatea Colegiului disciplinar este reglementată de Legea nr. 178/2024¹⁹ cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. În 2024, prin Legea nr. 226/2024 au fost făcute unele concretizări privind examinarea contestațiilor împotriva deciziilor inspecției judiciare.

Urmare a acestor modificări legislative, CSM a adoptat noi regulamente privind organizarea și funcționarea acestora, și anume Regulamentul cu privire la activitatea Colegiului disciplinar²⁰, Regulamentul cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției judiciare²¹ și Regulamentul cu privire la

¹⁷ Referire la Opinia de la Veneția: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)015-e)

¹⁸ Legea nr. 147 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor din 09.06.2023 (în vigoare 21.06.2023), disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138410&lang=ro

¹⁹ Legea nr. 178 din 25 iulie 2014, disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144930&lang=ro#

²⁰ Hotărârea nr. 87/8 din 27 februarie 2023: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/08/87-8.pdf>

²¹ Hotărârea nr. 120/11 din 19 martie 2024: <https://csm.md/files/Hotaririle/2024/11/120-11.pdf>

selecția și evaluarea judecătorilor. Acest ultim regulament, conform datelor publice disponibile (agenda²² și sinteza ședinței²³), a fost adoptat în ședința din 28 mai 2024, însă a fost publicat pe pagina web²⁴ cu întârziere.

Recomandăm CSM actualizarea periodică a paginii web cu cele mai recente acte interne, pentru a evita confuzia în procesul de consultare și pentru a asigura transparența acestora. Totodată, recomandăm excluderea de pe pagina web CSM a regulamentelor abrogate.

În luna decembrie 2023, a demarat procesul de evaluare a integrității a candidaților la funcții în cele două colegii specializate: Colegiul de selecție și evaluare a judecătorilor și Colegiul disciplinar²⁵. Astfel, Comisia a evaluat 13 candidați la funcția de membru în Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor și 12 candidați la funcția de membru în Colegiul disciplinar. Din cei 13 candidați la funcția de membru în Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor, un candidat s-a retras din concurs²⁶, iar altul a fost retras de CSM²⁷. Ceilalți 11 candidați au promovat evaluarea. Referitor la Colegiul disciplinar, din cei 12 candidați transmiși Comisiei spre evaluare, un candidat s-a retras din concurs²⁸, iar alții doi au fost retrași de CSM²⁹. Șase candidați au promovat, iar trei nu au promovat evaluarea. Deciziile de promovare sau nepromovare sunt remise candidatului, dar și instituțiilor responsabile de organizarea concursului.

Situația actuală ce vizează procesul de constituire a noilor componente a Colegiilor specializate a determinat CSM să anunțe în continuare concurs³⁰ pentru selectarea membrilor în componența Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor din rândul reprezentanților societății civile.

În studiul CRJM din 2016 s-a menționat că CSM stabilise un volum de lucru diferențiat pentru judecătorii care dețineau și funcții de membri ai Colegiilor CSM. Conform acestei decizii, judecătorii respectivi preluau 70% din numărul total de dosare atribuite unui judecător obișnuit din instanță. În acel context, un membru al Colegiului Disciplinar, care solicitase respectarea Hotărârii CSM privind repartizarea diferențiată, și-a dat demisia din funcție, în principal, din cauza volumului mare de muncă.³¹

Pentru a asigura eficiența organelor specializate, este esențial să fie suplinite toate funcțiile vacante, atât în cadrul CSM, cât și în organele specializate, permițându-le să își îndeplinească mandatul în mod corespunzător. Odată cu începerea funcționării noilor componente ale Colegiilor, recomandăm să fie

²² Agenda ședinței din 28 mai 2024: https://www.csm.md/files/Ordinea_de_zi_CSM/2024/19/AgendaCSM.pdf

²³ Sinteza ședinței din 28 mai 2024: https://www.csm.md/files/Ordinea_de_zi_CSM/2024/19/Sinteza.pdf

²⁴ Hotărârea nr. 274/19 din 28 mai 2024: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/19/274-19.pdf> Aprobarea Regulamentului cu privire la selecția și evaluarea judecătorilor, disponibil la:

https://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/2024/Regulament_selectie_evaluare_ro.pdf

²⁵ Comunicatul Comisiei Vetting din 11 octombrie 2024, disponibil la: <https://www.vettingmd.eu/ro/comunicate-de-presa/evaluare-finalizata-pentru-toti-candidatii-in-cele-doua-colegii-specializate-ale-judecatorilor>,

²⁶ Candidata Natalia Gavrilenco, disponibil la: <https://www.vettingmd.eu/ro/subiecti-ai-evaluarii>;

²⁷ Candidatul Evghenii Sănduța (avocat retras de CSM), Hotărârea CSM nr. 404/25 din 02 iulie 2024 disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/404-25.pdf>

²⁸ Candidatul Eugeniu Pșenița s-a retras din concurs, disponibil la: <https://www.vettingmd.eu/ro/subiecti-ai-evaluarii>

²⁹ Prin Hotărârea CSM nr. 412/26 din 09 iulie 2024 și Hotărârea CSM nr. 550/34 din 01 octombrie 2024, privind admisibilitatea candidaților la funcția de membru în Colegiul disciplinar. Teleucă Stelian și Vasilache Serafim, odată cu depunerea cererilor de demisie din funcția de judecător, nu mai întrunesc condițiilor de participare la concurs, disponibile la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/26/412-26.pdf> și <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/34/550-34.pdf>

³⁰ Hotărârea CSM nr. 592/35 din 10 octombrie 2024 cu privire la anunțarea concursului pentru suplینirea funcțiilor vacante de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/35/592-35.pdf>

³¹ CRJM, "Raport de monitorizare Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: ianuarie 2015 - martie 2016", disponibil la: https://crjm.org/wp-content/uploads/2016/08/CRJM_-_Raport-CSM-2016-WEB.pdf

stabilit și implementat prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor și unei hotărâri CSM un volum diferențiat de lucru pentru judecătorii membri ai Colegiilor CSM.

1.2. Organizarea activității CSM

Activitatea CSM trebuie să fie transparentă și să se realizeze astfel încât societatea și mass-media să aibă acces la informațiile relevante. Potrivit legislației, agenda ședinței CSM, proiectele de hotărâri și materialele adiționale care urmează a fi supuse examinării (cu excepția celor care nu pot fi publicate) trebuie să fie plasate pe pagina web a Consiliului cu cel puțin 3 zile înainte de ședință.

În perioada monitorizată, plenumul CSM s-a convocat în 49 de ședințe, dintre acestea – 46 au fost ședințe ordinare, iar 3 au fost ședințe extraordinare. De regulă, ședințele s-au desfășurat săptămânal – marți fiind prestabilită ziua de ședință. Mici excepții au avut loc în lunile august și octombrie 2024, în care nu au avut loc ședințe conform aceleiași periodicități.

În ceea ce privește asigurarea transparenței la publicarea agendei ședințelor CSM și a materialelor relevante, aceasta cerință în mare parte a fost respectată. Proiectul agendei ședinței este plasat pe pagina web a CSM cu trei zile înainte de ședință, iar chestiunile ce nu pot fi amânate sau cele în regim de urgență sunt incluse în agenda suplimentară.

În perioada monitorizată, agenda ședințelor a fost publicată în toate cazurile, însă în privința proiectelor de hotărâri și materialele adiționale, cerința nu s-a respectat în totalitate. De exemplu, materialele adiționale nepublicate - se referă în mod special la alocarea mijloacelor financiare suplimentare pentru instanțele judecătorești, acordarea distincțiilor judecătorilor, examinarea proiectelor de legi atunci când este solicitat avizul CSM, notele Inspecției Judiciare, ș.a. Doar în unele cazuri, s-a observat că agenda ședinței este însoțită doar de unele materialele, cum ar fi, lista candidaților pentru participarea la concursul de numire a judecătorilor, lista judecătorilor pentru participarea la diverse instruiți sau delegări la diferite evenimente etc.

Nepublicarea din timp a tuturor proiectelor de hotărâri și a materialelor adiționale integral, limitează transparența și accesul la informație. Aspecte privind nepublicarea materialelor de suport au fost constatate și anterior de către CRJM în analiza sa, recomandând CSM-lui să publice agenda și materialele relevante³².

Recomandăm CSM să asigure publicarea în timp util a proiectelor de hotărâri și a tuturor materialelor adiționale aferente ședințelor. Acestea ar trebui să fie accesibile publicului înainte de desfășurarea ședințelor pentru a spori transparența procesului decizional și a facilita participarea și informarea părților interesate.

În analiza precedentă³³, CRJM a recomandat adoptarea unei abordări mai riguroase în gestionarea includerii subiectelor pe agenda suplimentară, limitându-se exclusiv la chestiuni care nu pot fi amânate. Totuși, faptele observate în perioada de monitorizare indică faptul că această situație nu s-a ameliorat semnificativ. Din cele 49 de

³² CRJM, "Raport de monitorizare Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: ianuarie 2015 - martie 2016", disponibil la: https://crjm.org/wp-content/uploads/2016/08/CRJM_-_Raport-CSM-2016-WEB.pdf,

³³ CRJM, "Raport de monitorizare Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: ianuarie 2015 - martie 2016", disponibil la: https://crjm.org/wp-content/uploads/2016/08/CRJM_-_Raport-CSM-2016-WEB.pdf

ședințe analizate, 32% (adică 16 ședințe) au inclus agende suplimentare care conțineau aspecte de ordin general, neavând întotdeauna caracter de urgență. Aceste subiecte, în multe cazuri, puteau fi integrate în agenda de bază, cu condiția publicării acestora în timp util.

Recomandăm CSM să revadă practica privind includerea unor chestiuni de ordin general pe ordinea de zi suplimentară. Agenda suplimentară trebuie să fie înaintată doar pentru chestiuni de urgență sau inopinate.

În analizele anterioare, privind activitatea CSM, CRJM a subliniat că publicarea proceselor-verbale ale ședințelor CSM și a sintezelor acestora reprezintă o practică benefică. Aceasta permite terților să înțeleagă mai bine activitatea și hotărârile adoptate de CSM, motiv pentru care CRJM a recomandat continuarea acestei practici. În perioada de referință, această practică nu a fost consecventă.

Analiza celor 49 de ședințe monitorizate a relevat că în 27 dintre acestea (55%) procesele-verbale și sintezele ședințelor au fost publicate integral. În 19 ședințe (39%), s-a observat publicarea parțială a documentelor, fie doar sinteza, fie doar procesul verbal al ședinței. Pentru alte 3 ședințe (6%)³⁴, nici procesele verbale, nici sintezele nu au fost publicate. Deși există o lipsă de consecvență în publicarea acestor materiale, situația actuală reprezintă o îmbunătățire față de cea anterioară, datorită unei creșteri a volumului de informații publicate. Această evoluție pozitivă indică un angajament crescut al CSM de a spori transparența și accesul la informație privind activitatea sa.

Recomandăm CSM să asigure publicarea constantă și în termeni utili a proceselor-verbale și a sintezelor pentru fiecare ședință.

În ceea ce privește înregistrarea audio-video a ședințelor CSM, în perioada de monitorizare, s-a constatat că toate ședințele au fost transmise online pe pagina web a CSM. Până în luna septembrie 2024, ședințele erau redade în transmisiune directă și pe platforma Privesc.eu. Înregistrările, ulterior, au fost încărcate pe site-ul CSM și în spațiul virtual (canalul de Youtube³⁵). Aceasta practică este una pozitivă și permite monitorizarea ședințelor atât în timp real și/sau ulterior.

Recomandăm CSM menținerea acestei practici și, acolo unde este posibil, diversificarea canalelor de transmisiune live pentru a evita eventuale imposibilități de vizionare a ședințelor. Astfel, colaborarea cu anumite platforme media precum Privesc.eu sau Rlive.md ar contribui la continuitatea transmisiunilor și accesul neîntrerupt al publicului la ședințele Consiliului, precum și ar asigura o mai bună transparență și vizibilitate a activității CSM.

Adoptarea hotărârilor de către CSM

În perioada de referință, CSM a adoptat peste 750 de hotărâri. Deși acestea au abordat diverse subiecte incluse pe ordinea de zi, o proporție semnificativă s-a referit la delegarea judecătorilor pentru participarea la cursuri de instruire, deplasări, conferințe, precum și la aprobarea cererilor de concediu pentru președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești. Anterior, CRJM a recomandat degrevarea plenului CSM de la examinarea acestor chestiuni și delegarea competențelor către președintele CSM. Monitorizarea activității CSM, sub acest aspect,

³⁴ Ședința CSM nr. 16 din 23.04.2024; Ședința CSM nr. 17 din 07.05.2024 și Ședința 18 din 16/23.05.2024, disponibil la: <https://www.csm.md/ro/sedinte/sedinte/documents.html>

³⁵ Canalul de Youtube al CSM: <https://www.youtube.com/@consiliulsuperioralmagistr2075>

indică faptul că CSM a continuat să examineze și să emită hotărâri privind aceste chestiuni, menținând astfel o agendă încărcată cu subiecte administrative care ar putea fi gestionate mai eficient.

Recomandăm modificarea Legii nr. 947/1996, astfel încât subiecte de ordin tehnic, precum competența de acordare a concediilor de odihnă anuale președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, dar și competența de delegare a judecătorilor la diferite instruirii sau deplasări să fie delegate președintelui CSM, pentru a fi adoptate prin dispoziții.

Cât privește procedura de expunere a opțiunii de vot, în studiul anterior, CRJM a recomandat ca în fiecare hotărâre să fie indicat numărul de voturi pentru fiecare decizie dezbătută. Această recomandare viza specificarea clară a numărului de voturi „pro” și „contra”. În perioada de referință a acestei analize, toate hotărârile CSM au inclus detalii privind numărul de voturi „pro” și „contra”. Această practică a fost aplicată în mod consecvent, reflectând o îmbunătățire semnificativă față de situațiile anterioare. Totodată, acest aspect denotă o certitudine dacă o anumită hotărâre este adoptată cu numărul necesar de voturi impuse de lege. Această practică este una salutară și merită continuată.

În partea ce ține de adoptarea hotărârilor CSM, este important de punctat că au fost revigorate prevederile art. 15 alin. (2) și cele din art. 24 alin. (1) din Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii în redacția anterioară a Legii nr. 246/2022, dispusă prin HCC nr. 17 din 18 iulie 2024³⁶. Curtea a constatat că scăderea pragului din care se calculează cvorumul pentru ședințele CSM (de la totalul celor 12 membri la numărul de membri care sunt în exercițiul funcției), prezintă mai multe deficiențe din perspectiva independenței justiției și a condiției evitării autoguvernării și corporatismului în cadrul CSM, dispunând, astfel, revigorarea prevederilor anterioare. Constatările Curții nu afectează procedurile deja desfășurate și nu se aplică raporturilor *ex ante* momentului intrării în vigoare a Hotărârii CC. Cu alte cuvinte, acestea produc efecte pentru viitor.

Transparența ședințelor CSM

De regulă, ședințele CSM sunt publice, cu excepția cazurilor în care, la cererea motivată a președintelui sau a cel puțin trei membri, se hotărăște ca ședințele să fie închise în vederea protejării informației ce constituie secret de stat sau a cazului în care, datorită unor împrejurări speciale, caracterul public poate prejudicia interesele justiției sau poate aduce atingere vieții private a persoanelor

În perioada monitorizată, în general, ședințele CSM au fost publice. Cu toate acestea, s-a observat o tendință conform căreia, atunci când ordinea de zi includea subiecte referitoare la examinarea contestațiilor Colegiului Disciplinar sau propuneri de eliberare a acordului privind pornirea urmăririi penale în privința judecătorilor, aceste subiecte erau examinate în ședință închisă. Practica aplicată de CSM în acest sens viza abordarea inițială a desfășurării ședințelor subiectelor de ordin public, urmând propunerea continuării ședinței închise pentru examinarea contestațiilor sau altor chestiuni, pentru a nu prejudicia interesele justiției sau a aduce atingere vieții private a persoanelor. Un alt aspect pozitiv a fost faptul că ședințele dedicate organizării concursurilor au fost desfășurate în regim public, asigurând transparența necesară în procesul de selecție.

O practică pozitivă, care constă în anunțarea soluțiilor privind cauzele disciplinare, a fost observată în unele ședințe ale CSM. Deși examinarea acestora nu era publică, rezultatele erau anunțate de președintele CSM, incluzând

³⁶ Hotărârea CC din 18 iulie 2024: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=859&l=ro>

numărul total de contestații examinate, câte dintre acestea au fost admise, respinse sau amânate, iar ulterior hotărârile erau publicate și pe pagina web a Consiliului.

De asemenea, o tendință pozitivă este și discutarea publică a contestațiilor depuse de inspectorii judecătorești împotriva Hotărârilor Colegiului disciplinar, emise în privința acțiunilor diferitor judecătorești. La examinarea acestor subiecte sunt invitați inspectorii judecătorești, precum și judecătorii pentru a-și susține poziția. În aceste cazuri, au loc deliberările plenului CSM, iar votarea este deschisă, cu excepția cazurilor în care nu s-a dispus examinarea contestațiilor în ședință închisă³⁷. Din contestațiile examinate în ședință publică, majoritatea dintre acestea s-au referit la abaterile disciplinare, prevăzute la articolul 4 al Legii 178/2014. Cele mai frecvente încălcări discutate au vizat încălcarea, din motive imputabile judecătorului și fără să existe o justificare rezonabilă, a unei obligații de serviciu, inclusiv a termenelor de îndeplinire a acțiunilor de procedură și, în special, încălcarea termenelor de motivare a hotărârilor judecătorești.

Reacții la chestiuni de interes public

În perioada de monitorizare, noua componentă a Consiliului a utilizat destul de activ instrumentul reacțiilor publice (atipic altor componente ale CSM) prin luarea unor poziții publice față de garantarea independenței autorității judecătorești.

La 17 noiembrie 2023³⁸, membrii CSM au semnat o declarație privind apărarea onoarei și demnității magistraților. Declarația a fost semnată după ce CSM, la 14 noiembrie 2023, a admis patru demersuri cu privire la eliberarea acordului privind efectuarea acțiunilor de urmărire penală în privința a trei judecătorești și eliberarea acordului privind începerea urmăririi penale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală în privința unui judecător. Ulterior, organele penale au desfășurat acțiuni de urmărire penală în birourile acestora. Judecătorii reținuți au fost supuși unei agresiuni verbale din partea unor persoane, care au folosit un limbaj licențios. Totodată, atât în spațiul public, cât și pe unele rețele de socializare au apărut atacuri verbale, discursuri de ură împotriva întregului corp judecătoreesc. Astfel, membrii CSM au subliniat că judecătorii vizați beneficiază de prezumția nevinovăției, având statut de bănuit. Consiliul a condamnat orice atac asupra integrității corpului judecătoreesc și a îndemnat, pe această cale, organul de urmărire penală să protejeze viața intimă și de familie a persoanelor vizate, astfel încât să nu creeze premisele unei justiții televizate și încălcarea prezumției de nevinovăție față de persoanele indicate. Totodată, CSM a recomandat, administratorilor paginilor de socializare, precum și organelor mass-media, să modereze discuțiile în rețelele de socializare și să nu admită promovarea unui discurs de ură împotriva întregului corp judecătoreesc.

La 17 ianuarie 2024³⁹, CSM a comunicat despre dezmințirea unor informații din cadrul unei emisiuni televizate. Dezmințirea a fost necesară în contextul în care șeful adjunct al Procuraturii Anticorupție (PA) Octavian Iachimovschi a relatat despre faptul identificării unui sediu pentru PA, iar CSM și CSJ ar participa la decizia identificării acestui sediu. CSM a dezmințit informația lansată în spațiul public, precum că CSM și CSJ ar purta careva discuții cu Procuratura Anticorupție în ceea ce privește identificarea unui sediu pentru PA.

³⁷ Majoritatea contestațiilor s-au referit la abaterea disciplinară și anume: la încălcarea, din motive imputabile judecătorului și fără să existe o justificare rezonabilă, a unei obligații de serviciu, inclusiv a termenelor de îndeplinire a acțiunilor de procedură;

³⁸ Declarația CSM din 17 noiembrie 2023: <https://www.csm.md/ro/noutatii/3699-declaratie-privind-apararea-onoarei-si-demnitatii-magistratilor.html>

³⁹ Dezmințirea CSM din 17 ianuarie 2024: <https://www.csm.md/ro/noutatii/3748-dezmintire-cu-privire-la-informatia-din-cadrul-emisiunii-cutia-neagra-plus-eronat-expusa-in-spatiul-public-de-catre-octavian-iachimovschi-sef-adjunct-al-procuraturii-anticoruptie.html>

La 24 ianuarie 2024⁴⁰, CSM s-a arătat îngrijorat de declarațiile repetate ale Prim-ministrului Republicii Moldova, expuse în cadrul ședinței Guvernului Republicii Moldova referitor la acțiunile unor judecători. CSM a solicitat abținerea de la expunerile în mod public a numelor judecătorilor în expunerea concluziilor pe marginea unor decizii judecătorești.

La 13 septembrie 2024⁴¹, CSM și-a prezentat poziția față de reacțiile Asociației Judecătorilor, privind eliberarea din funcție a unor judecători. În acest comunicat, CSM a reafirmat determinarea de a acționa în conformitate cu legea și valorile fundamentale ale justiției.

La 20 septembrie 2024⁴², CSM și-a exprimat opinia în legătură cu tergiversarea nejustificată a proceselor judiciare. CSM a subliniat că judecătorii au responsabilitatea de a contracara orice încercare de tergiversare nejustificată a cauzelor și de a preveni abuzurile de drept care afectează durata și eficiența proceselor. CSM a notat că orice încercare de a manipula sau amâna nejustificat actul de justiție constituie un abuz și nu va fi tolerată.

La 10 octombrie 2024⁴³, CSM a reacționat la declarațiile unor autorități cu privire la presiunea pentru desfășurarea unui control asupra unui judecător. CSM a notat că asemenea declarații reprezintă o intimidare la adresa judecătorului, care trebuie să fie investigate prompt și imparțial, în caz contrar, ar submina încrederea publicului în procesul de control și independența judecătorilor.

La 29 octombrie 2024⁴⁴, CSM a reacționat la declarațiile unor oficiali de rang înalt cu privire la activitatea sistemului judecătoresc, în contextul proceselor electorale, dar și a dosarelor de interes public sporit. CSM a făcut apel la respectarea independenței justiției, reamintind că, în orice stat de drept, autoritățile trebuie să evite comentarii publice care ar putea pune presiune pe magistrați sau ar putea compromite imaginea întregului sistem judiciar.

În studiul anterior, CRJM a constatat că precedentă componentă a CSM a fost extrem de pasivă și nu avea reacții publice sau declarații în general, deși era afectată grav imaginea justiției. Au existat situații când urmare a mai multor investigații jurnalistice au fost publicate materiale media care indicau averile nejustificate, adoptarea unor hotărâri ce au prejudiciat bugetul statului sau chiar au afectat securitatea statului. Cu toate acestea, CSM nu a reacționat la acele materiale⁴⁵.

CSM are competența de a reacționa atunci când este adusă o atingere gravă reputației profesionale a judecătorului sau este afectată imaginea justiției. Este încurajator că, în prezent, noua componentă a CSM adoptă o comunicare mai pro activă. În același timp, unele intervenții publice ale CSM au generat apariția unor situații conflictuale, cu alți reprezentanți ai profesiilor juridice (ex. Uniunea Avocaților din Moldova, Asociații ale judecătorilor).

Recomandăm CSM să adopte și să mențină o abordare pro activă în comunicare, utilizând în continuare instrumentele de reacții publice, mai ales în chestiuni de interes public ridicat. Totodată,

⁴⁰ Declarația CSM din 24 ianuarie 2024: <https://www.csm.md/ro/noutatii/3758-solicitam-abtinerea-de-la-expunerile-in-mod-public-a-numelor-judecatorilor-in-expunerea-concluziilor-pe-marginea-unor-decizii-judecatoresti.html>

⁴¹ Poziția CSM din 13 septembrie 2024: <https://www.csm.md/ro/noutatii/3992-pozitia-csm-fata-de-reactiile-privind-eliberarea-din-functie-a-judecatorilor.html>

⁴² Opinia CSM din 20 septembrie 2024: <https://www.csm.md/ro/noutatii/4001-csm-descurajeaza-ferm-tergiversarea-nejustificata-a-proceselor-judiciare.html>

⁴³ Reacția CSM din 10 octombrie 2024: <https://www.youtube.com/watch?v=3d33TjmN7dM>

⁴⁴ Reacția CSM din 29 octombrie 2024: <https://www.csm.md/ro/noutatii/4044-reactia-consiliului-superior-al-magistraturii-si-reafirmarea-angajamentului-fata-de-independenta-si-eficienta-actului-de-justitie.html>

⁴⁵ CRJM, "Raport de monitorizare Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: Ianuarie 2015- Martie 2016", disponibil la: https://crjm.org/wp-content/uploads/2016/08/CRJM_-_Raport-CSM-2016-WEB.pdf

această comunicare trebuie să fie atent calibrată pentru a evita apariția tensiunilor sau neînțelegerilor atât în rândul profesioniștilor din domeniu, cât și al publicului larg. De asemenea, considerăm necesară dezvoltarea unei Strategii de comunicare, exprimată într-o manieră transparentă și clară, centrată ca scop pentru consolidarea încrederii publice.

PREVIZUALIZARE

CAPITOLUL II. CARIERA JUDECĂTORILOR

2.1. Organizarea concursurilor

Potrivit Legii 544/1995⁴⁶, CSM organizează concursul pentru funcțiile vacante de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței, de regulă, de două ori pe an. Pentru asigurarea transparenței, până la anunțarea concursului, CSM publică pe pagina web informația cu privire la toate funcțiile de judecător vacante sau care pot deveni vacante în următoarele șase luni. Toate funcțiile de judecător anunțate vacante sau care pot deveni vacante se scot la următorul concurs. Concursul pentru suplینirea funcțiilor de judecător, de vicepreședinte și de președinte al instanței judecătorești este organizat de către Consiliu în baza regulamentului aprobat de acesta. La concurs participă persoanele înscrise în Registru. Acest nou mecanism este aplicabil din 2020, urmare a unui șir de modificări legislative cu privire la modul de numire și promovare a judecătorilor. Prin aceste modificări a fost remediată o practică defectuoasă potrivit căreia CSM organiza un concurs pentru fiecare funcție vacantă. Aceasta implica resurse administrative considerabile pentru CSM, deoarece nu avea certitudinea ocupării tuturor funcțiilor, iar pentru judecători nu oferă o previzibilitate în planificarea carierei.⁴⁷

Prin Hotărârea CSM nr. 253/17 din 7 mai 2024⁴⁸, Registrul participanților la concursul pentru suplینirea funcțiilor vacante de judecător, președinte sau vicepreședinte al instanțelor judecătorești a fost actualizat. Totuși, procesul a fost marcat de lipsă de transparență, deoarece lista persoanelor care urmau a fi excluse nu a fost publicată în timp util (materialele ședinței), împiedicând astfel persoanele vizate să intervină sau să își susțină poziția. În urma acestei situații, nouă persoane au depus cereri de retragere a actului individual defavorabil. Recent, CSM a inițiat un proces de modificare a Regulamentului privind Registrul participanților la concursul pentru ocuparea funcțiilor de judecător, președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești.⁴⁹

Recomandăm CSM revizuirea Regulamentului privind Registrul participanților la concursul pentru ocuparea funcțiilor de judecător, președinte sau vicepreședinte în corespundere cu noile modificări legislative și publicarea acestuia, dar și a listelor persoanelor care urmează a fi excluse, pentru asigurarea unui proces de selecție transparent și previzibil pentru candidați.

În partea ce ține de concursurile privind numirea în funcție a judecătorilor, pe parcursul perioadei monitorizate, CSM a organizat două concursuri. Acestea au avut loc în luna noiembrie 2023⁵⁰ și în luna mai 2024⁵¹. În cadrul concursului din noiembrie 2023, peste 80 de candidați înregistrați au concurat pentru 15 posturi vacante de judecător în diverse instanțe. La concursul din mai 2024, s-au înscris 57 de candidați pentru cele 36 de locuri scoase la concurs.

⁴⁶ Legea 544 din 20 iulie 1995, cu privire la statutul judecătorului, disponibilă la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144861&lang=ro#

⁴⁷ Selecția și promovarea judecătorilor în Republica Moldova iunie 2017 – decembrie 2019, https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/12/2019-12-09_Promovarea-judecatorilor.pdf

⁴⁸ Hotărârea CSM nr. 253/17 din 7 mai 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/17/253-17.pdf>

⁴⁹ Comunicatul CSM disponibil la <https://www.csm.md/ro/noutatii/4026-consiliul-superior-al-magistraturii-csm-a-initiat-procesul-de-modificare-a-regulamentului-privind-organizarea-si-functionarea-csm-si-a-regulamentului-privind-registrul-participantilor-la-concursul-pentru-ocuparea-functiilor-de-judecator-presedinte-sau-vicepresedinte-al-instantelor-judecatesti.html>

⁵⁰ Înregistrarea audio-video a concursului din 16 - 17 noiembrie 2023, disponibilă la:

https://www.youtube.com/watch?v=YKrTcSqsRUc&list=PLwaOltq-TpqqZl8rs_pksWTOybbiYvFyc&index=33

⁵¹ Înregistrarea audio-video a concursului din 21 - 23 mai 2024, disponibilă la:

<https://www.youtube.com/watch?v=BmTk14JpNf8&list=PLwaOltq-Tpqr4DerSMf4TffG5pIlFLRmr&index=20>

Atât primul concurs, cât și cel de-al doilea au presupus desfășurarea unor interviuri ample și de lungă durată, în conformitate cu noua legislație, cu diferențe esențiale față de concursurile petrecute conform legislației anterioare.⁵² În cadrul interviurilor, candidații au fost întrebați despre motivația de a deveni judecător, provocările cu care se confruntă justiția, aspecte legate de integritate și au fost rugați să soluționeze spețe. Candidații cu cel mai înalt punctaj și-au ales funcțiile vacante. Ulterior, prin vot deschis, plenul CSM a hotărât asupra candidaturilor pentru cele 15 funcții vacante la primul concurs și pentru cele 24 de funcții ocupate în cadrul celui de-al doilea concurs.

Anterior, membrii CSM nu au organizat un interviu ca atare, cu adresarea unui set de întrebări specifice și evaluarea tuturor candidaților în baza unor criterii/fișe de evaluare comune, ci mai degrabă interviuri scurte, cu o durată medie de 2-3 minute, în timpul cărora membrii CSM au adresat candidaților una sau maxim două întrebări. De cele mai multe ori, membrii CSM s-au interesat despre (i) motivele pentru care au renunțat la funcțiile anterioare (de procuror sau avocat) sau (ii) care ar fi altă instanță judecătorească decât cea pentru care a optat (de regulă cele din Chișinău) pe care ar putea să o aleagă candidatul. Mai mult, întrebările nu erau adresate în mod similar tuturor candidaților și nu a putut fi observată o abordare sistemică față de modalitatea de adresare a acestora. În final, pentru prestații mai mult sau mai puțin similare, punctajul CSM a variat între 4 și 20 de puncte, fără vreo explicație verbală din partea membrilor CSM în cadrul ședinței, sau vreo explicație scrisă în hotărârea motivată a CSM.⁵³

Noul proces de selecție a utilizat un sistem de scoruri ponderate, luând în considerare performanțele la examenele INJ – maxim 60% din evaluare, notele obținute de candidați la Colegiul de selecție – maxim 20% din evaluare, precum și evaluarea membrilor CSM – maxim 20%. În urma celor două concursuri organizate, CSM a propus numirea în funcția de judecător a 39 de candidați. Dintre aceștia, 27 sunt absolvenți ai INJ, iar 12 provin din rândul candidaților care au participat la concursul pentru accederea în funcția de judecător în baza vechimii în muncă. Astfel, funcțiile vacante de judecător din ambele concursuri au fost ocupate în proporție de 69% de către absolvenții INJ și 31% de către candidații cu vechime în muncă. Această distribuție reflectă orientarea CSM spre promovarea absolvenților INJ. Se observă o evoluție semnificativ pozitivă în procesul de desfășurare a concursurilor pentru numirea judecătorilor, atât din perspectiva transparenței procesului, cât și a evaluării calitative a candidaților, realizată prin sistemul ponderat de scoruri. Anterior concursurile nu ofereau un asemenea nivel de transparență pentru întregul proces, iar interviurile cu fiecare candidat erau superficiale și aveau un caracter mai mult formal.

De asemenea, în perioada de referită, CSM a anunțat și alte concursuri ce au vizat Curțile de Apel și CSJ. Pe parcursul perioadei de monitorizare au fost desfășurate două concursuri pentru suplینirea funcțiilor vacante la CSJ. Prin concursul din 21 mai⁵⁴ și concursul din 5 iunie 2024⁵⁵, s-a propus Președintelui Republicii Moldova, numirea în funcție de judecător la CSJ, până la atingerea plafonului de vârstă a cinci candidaturi.

⁵² Legea nr. 147 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor din 09.06.2023 (în vigoare 21.06.2023), disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138410&lang=ro

⁵³ Pentru mai multe detalii privind mecanismul de selecție și promovare în anul 2019, a se vedea: CRJM, Document de politici publice „Resetarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor – lecții învățate și noi provocări”, 2020 disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/05/Resetare-sistem-selecție-si-promovare-2013-2019.pdf>

⁵⁴ Ședința CSM din 21 mai 2024, disponibilă la: <https://www.youtube.com/watch?v=k18b-pZirtk>

⁵⁵ Ședința CSM din 05 iunie 2024, disponibilă la: <https://www.youtube.com/watch?v=Jlposz5FRKU&list=PLwaOltq-Tpqr4DerSMf4TfFG5pIIFLRmr&index=24>

Totodată, este de menționat că chiar dacă candidații la funcția de judecători la CSJ, au promovat evaluarea privind criteriile etice și financiare, din cei 11 candidați care au participat la interviurile pentru ocuparea acestor posturi, doar cinci au fost evaluați cu un punctaj suficient pentru promovarea concursului.

La 1 octombrie 2024, CSM a decis asupra admisibilității a cinci dosare⁵⁶ a candidaților care vor participa la următorul concurs de suplinire a funcțiilor vacante la CSJ. Procesul este unul continuu, care se va desfășura până la suplinirea integrală a tuturor funcțiilor vacante. Totodată, CSM a organizat mai multe concursuri pentru transferul temporar și suplinirea funcțiilor vacante la Curțile de Apel și la Curtea Supremă de Justiție. Această măsură a fost necesară pentru a asigura funcționalitatea instanțelor în contextul valului de demisii depus în această perioadă.

În partea ce ține de **transferul** la o instanță de același nivel, pe parcursul perioadei de referință, prin Hotărârea CSM nr.451 din 11 octombrie 2023⁵⁷, CSM a dispus ocuparea prin transfer a 18 funcții vacante, (dintre care 15 din ele au fost ocupate la judecătoria Chișinău), iar prin Hotărârea nr. 262/1/18⁵⁸ și Hotărârea 262/18⁵⁹ din 16 mai 2024, au fost transferați 11 judecători (patru din aceste poziții fiind ocupate la judecătoria Chișinău), la instanțe de același nivel.

Observăm că funcțiile vacante din cadrul Judecătoriei Chișinău sunt ocupate, în principal, prin transfer. Condițiile pentru ca un judecător să fie transferat, este că acesta să fi activat cel puțin trei ani într-o instanță și să nu aibă sancțiuni disciplinare⁶⁰. CSM a respectat aceste cerințe a legislației. În hotărârea motivată a CSM este descrisă situația privind respingerea unei cereri privind transferul unui judecător. Motivul respingerii cererii de transfer a fost constatarea comiterii de către judecător a abaterii disciplinare, fiind aplicată sancțiunea disciplinară „avertisment”.

Această practică este una pozitivă și a fost recomandată în analiza CRJM din 2016, care sublinia că CSM ar trebui să evite numirea unui număr mare de judecători fără experiență în instanțele în care volumul de lucru este mare și cauzele sunt de complexitate ridicată⁶¹. Preponderent, ocuparea funcțiilor vacante în judecătoriile mari are loc în primul rând prin transfer. Astfel, se asigură că judecătorul numit are o experiență de cel puțin trei ani și nu a avut careva abateri disciplinare.

Demisia, suspendarea și eliberarea din funcție a judecătorilor

Pe parcursul perioadei monitorizate, CSM s-a pronunțat în privința a 31 de cereri de demisie, depuse de judecători din proprie inițiativă. Dintre aceste cazuri, doi judecători au depus cererea de demisie în legătură cu atingerea plafonului de vârstă. În privința unui judecător a fost acceptată cererea privind demisia onorabilă⁶², iar în cazul celuilalt judecător CSM a acceptat cererea de demisie în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, însă fără menținerea statutului de demisie onorabilă⁶³. Dintre aceste 31 de cereri, 25 reprezintă demisiile judecătorilor Curții

⁵⁶ Hotărârea CSM nr. 556/34 din 01 octombrie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/34/556-34.pdf>

⁵⁷ Hotărârea CSM nr.451 din 11 octombrie 2023, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/28/451-28.pdf>

⁵⁸ Hotărârea CSM nr. 262/2/18 din 16 mai 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/18/262-18-1.pdf>

⁵⁹ Hotărârea CSM nr.262/18 din 16 mai 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/18/262-18.pdf>

⁶⁰ Articolul 20 din Legea 544 din 20 iulie 1995, cu privire la statutul judecătorului, disponibilă la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144861&lang=ro# și articolul 7 din Legea nr. 178 din 25 iulie 2014, disponibilă la:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144930&lang=ro#

⁶¹ CRJM, Document de politici publice „Resetarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor – lecții învățate și noi provocări”, 2020 disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/05/Resetare-sistem-selectie-si-promovare-2013-2019.pdf>

⁶² Hotărârea CSM nr. 228/17 din 7 mai 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/17/228-17.pdf>,

⁶³ Hotărârea CSM nr. 208/17 din 7 mai 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/17/208-17.pdf>

de apel Chișinău, una din partea unui judecător de la Curtea de Apel Cahul și doar în cinci cazuri⁶⁴ cererile vin din partea judecătorilor din instanțele de fond.

Dintre cele 25 de cereri de demisie de la Curtea de apel Chișinău, 20 de cereri de demisii⁶⁵ au fost depuse după ce judecătorii au fost notificați despre începerea procedurii de evaluare extraordinară, iar celelalte cinci cereri⁶⁶ au fost depuse în perioada octombrie 2023 – aprilie 2024.

Referitor la suspendarea judecătorilor, în patru hotărâri⁶⁷ ale CSM din noiembrie anul 2023 și în șase hotărâri⁶⁸ din anul 2024, s-a dispus suspendarea din funcție a judecătorilor învinuți de comiterea unor infracțiuni. Judecătorii rămân a fi suspendați din funcție până la adoptarea hotărârilor definitive pe cauzele care îi vizează.

La fel, pe parcursul perioadei de monitorizare, CSM s-a expus în privința eliberării din funcție a 10 judecători. Trei⁶⁹ dintre aceștia sunt cei care nu au promovat evaluarea externă, fiind candidați la funcția de judecător la CSJ. Șase judecători eliberați sunt cei care erau în așteptarea reconfirmării în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, iar în privința unui judecător, CSM a dispus eliberarea în urma pronunțării unei hotărâri de condamnare⁷⁰.

⁶⁴ Hotărârea CSM nr. 485/30 din 24 octombrie 2023 cu privire la cererea de demisie a judecătorului Stanislav Sorbalu de la Judecătoria Bălți, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/30/485-30.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 583/37 din 21 decembrie 2023 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătorului Lucia Danilișin de la Judecătoria Edineț (sediul Donușeni), disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/37/583-37.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 51/5 din 06 februarie 2024 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătoarei Aliona Donos de la Judecătoria Bălți, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/05/51-5.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 266/18 din 20 mai 2024 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătoarei Djeta Chistol de la Judecătoria Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/18/266-18.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 443/29 din 4 septembrie 2024 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătorului Serafim Vasilache de la Judecătoria Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/29/443-29.pdf>,

⁶⁵ Agenda ședinței CSM din 07 mai 2024, disponibilă la: https://www.csm.md/files/Ordinea_de_zi_CSM/2024/17/AgendaCSM.pdf,

⁶⁶ Hotărârea CSM nr. 512/31 din 2 noiembrie 2023, cu privire la cererea de demisie a judecătorului Alexandru Gafton de la Curtea de Apel Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/31/512-31.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 582/37 din 21 decembrie 2023 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătorului Iurie Iordan de la Curtea de Apel Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/37/582-37.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 588/38 din 29 decembrie 2023 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătorului Ghenadie Morozan de la Curtea de Apel Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/38/588-38.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 589/38 din 29 decembrie 2023 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătorului Iurie Cotruță de la Curtea de Apel Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/38/589-38.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 156/14 din 9 aprilie 2024 cu privire la cererea de demisie din funcție a judecătoarei Elena Cojocari de la Curtea de Apel Chișinău, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/14/156-14.pdf>,

⁶⁷ Hotărârea CSM nr. 526/33 din 14 noiembrie 2023, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/33/526-33.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 527/33 din 14 noiembrie 2023, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/33/527-33.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 528/33 din 14 noiembrie 2023, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/33/528-33.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 529/33 din 14 noiembrie 2023, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/33/529-33.pdf>,

⁶⁸ Hotărârea CSM nr. 391/25 din 2 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/391-25.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 392/25 din 2 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/392-25.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 393/25 din 2 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/393-25.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 394/25 din 2 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/394-25.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 395/25 din 2 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/395-25.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 396/25 din 2 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/396-25.pdf>,

⁶⁹ Hotărârea CSM nr. 387/25 din 02 iulie 2024, cu privire la raportul Comisiei de evaluare externă a judecătorului CSJ Anatolie Țurcan, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/387-25.pdf>,

Hotărârea CSM 385/25 din 02 iulie 2024, cu privire la raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția CSJ Adrian Ciobanu, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/385-25.pdf>

Hotărârea CSM nr. 595/36, cu privire la raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția CSJ Dorin Munteanu, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/36/595-36.pdf>,

⁷⁰ Hotărârea CSM nr. 397/25 din 02 iulie 2024, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/397-25.pdf>

2.2. Cererile de reconfirmare în funcție

La 1 aprilie 2022⁷¹, au intrat în vigoare mai multe modificări ale Constituției, printre care eliminarea cerinței de numire inițială pe cinci ani pentru judecători. Potrivit Comisiei de la Veneția⁷², această cerință afectă independența judecătorilor. Totuși, această modificare nu se aplică judecătorilor al căror mandat inițial de cinci ani a expirat până la 1 aprilie 2022. Aproximativ 40 de judecători aveau mandatele expirate la acea dată.

Pe parcursul perioadei monitorizate, CSM a desfășurat două ședințe în care au fost examinate cererile judecătorilor privind înaintarea propunerii de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă⁷³, în octombrie 2023 și iulie 2024.

În octombrie 2023, CSM s-a pronunțat asupra șase cereri, cu următoarele rezultate: patru cereri au fost acceptate, iar două cereri au fost respinse. În iulie 2024, CSM a acceptat 11 cereri, iar patru cereri au fost respinse. De asemenea, au existat opinii separate pe marginea acestor patru cereri care au fost respinse de către CSM.

În rezultat, pe 11 septembrie 2024, președinta Republicii Moldova a emis un decret⁷⁴ pentru eliberarea din funcție a șase judecători din cei 40 cu mandatele expirate. Decretul se bazează pe hotărârile CSM din 1 iulie 2024⁷⁵ (Irina Păduraru, Victoria Hadîrca, Rodica Berdilo și Victoria Sanduța), dar și pe hotărârile din 24 octombrie 2023⁷⁶ (privind cererile judecătorilor Svetlana Tizu și Eugen Popovici).

A fost remarcat faptul că votul acordat de către membrii CSM nu urmează un model „corporatist”, adică nu reflectă în mod exclusiv opiniile grupurilor de judecători sau ale non-judecătorilor. În situațiile în care deciziile nu sunt luate în unanimitate, votul membrilor plenului CSM se distribuie între reprezentanții judecători și non-judecători.⁷⁷

⁷¹ Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021, pentru modificarea Constituției Republicii Moldova, disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127960&lang=ro,

⁷² Opinia Comisiei Veneția nr. 1082/2022 din 20 iunie 2022, disponibilă la: https://www.constcourt.md/public/files/file/comisia_venetia/CDL-AD2022019.pdf

⁷³ Detalii despre cererile de reconfirmare în funcție a celor aproximativ 40 de judecători, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2024/10/Lista-40-de-judecatori.pdf>

⁷⁴ Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1616-IX din 11 septembrie 2024 privind eliberarea din funcție a unor judecători, disponibil la: <https://presedinte.md/app/webroot/Decrete/1616.pdf>

⁷⁵ Hotărârea CSM nr. 369/24 din 1 iulie 2024 cu privire la cererea judecătoarei Victoria Hadîrca de la Judecătoria Chișinău, privind înaintarea propunerii repetate Președintelui Republicii Moldova de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, disponibilă la <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/24/369-24.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 370/24 din 1 iulie 2024 cu privire la cererea judecătorului Rodica Berdilo de la Judecătoria Chișinău, privind înaintarea propunerii repetate Președintelui Republicii Moldova de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, disponibilă la <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/24/370-24.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 373/24 din 1 iulie 2024 cu privire la cererea judecătoarei Victoria Sanduța de la Judecătoria Chișinău privind înaintarea propunerii de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/24/373-%202024.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 374/24 din 1 iulie 2024 cu privire la cererea dnei Irina Păduraru privind înaintarea propunerii de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/24/374-24.pdf>,

⁷⁶ Hotărârea CSM nr. 474/30 din 24 octombrie 2023 cu privire la cererea judecătorului Svetlana Tizu de la Judecătoria Chișinău privind înaintarea propunerii de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/30/474-30.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 475/30 din 24 octombrie 2023 cu privire la cererea judecătorului Eugen Popovici privind înaintarea propunerii de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2023/30/475-30.pdf>,

⁷⁷ De exemplu: La voturile de reconfirmare: Svetlana Tizu, Popovici Eugen- 2 voturi acceptare cerere (Chironet și Frunze), 5 voturi împotriva; Victoria Sanduța/Victoria Hadîrca - 6 voturi acceptare, 3 voturi împotriva (Caraman, Guzun, Postica); Irina Păduraru - 6 voturi acceptare, 3 voturi împotriva (Caraman, Guzun Popescu) Rodica Berdilo: 7 voturi acceptare, 2 voturi împotriva (Caraman/Guzun);

De exemplu, în cazul votului privind reconfirmările în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, dintre cei nouă membri prezenți, șase au votat pentru, iar trei s-au opus. Într-o altă situație, șapte membri au votat pro, iar doi împotriva. Cei care au votat împotriva nu provin exclusiv din rândul judecătorilor sau al non-judecătorilor. Acest lucru evidențiază o tendință de transparență și diversificare a votului, care asigură o reprezentare echilibrată din partea ambelor categorii de membri. De asemenea, anume la aceste subiecte au fost remarcate scrierea mai multor opinii separate, autorii fiind atât membri judecători, cât și membri non-judecători. Exprimarea opiniilor separate reflectă și o abordare de exprimare a voturilor echilibrată și incluzivă din partea celor două categorii de membri – judecători și non-judecători.

În prezent, CSM analizează o singură cerere de reconfirmare în funcție, cea a judecătorului Alexei Paniș. La data de 9 iulie 2024⁷⁸, cererea sa a fost supusă examinării, însă ședința a fost întreruptă. De atunci, cererea judecătorului Paniș nu a mai fost inclusă pe ordinea de zi pentru examinare, fiind pendinte. Odată cu examinarea acestei cereri, cercul de reconfirmare se va închide. În decembrie 2024, subiectul reconfirmării din funcție a fost amânat din nou.

Studiul CRJM din 2016 menționa că hotărârile CSM privind cererile de reconfirmare în funcție nu indicau, în toate cazurile, numărul de voturi, ceea ce a generat întrebări privind respectarea cerinței de vot cu o majoritate de două treimi din membrii Consiliului. În prezent, abordarea CSM reflectă o evoluție pozitivă, prin organizarea de discuții publice cu fiecare judecător în parte. De asemenea, hotărârile motivate includ numărul de voturi pro și contra, precum și opiniile separate, evidențiind o importanță deosebită a subiectului în cauză, dar și o diligență sporită în procesul decizional.

Totodată, merită de scos în evidență un aspect confuz privind demisia onorabilă a judecătorilor și obținerea indemnizațiilor unice de concediere de către judecătorii care nu au fost reconfirmați până la atingerea plafonului de vârstă. Confuzia vizează legitimitatea acordării indemnizației acestor judecători. Potrivit hotărârii de eliberare din funcție a judecătorilor Victoria Sănduța, Rodica Berdilo, Irina Păduraru, temeiul invocat este art. 25, alin. (1), lit. k) din Legea nr. 544/1995, în vigoare până la 26 august 2022, fără a se specifica dacă această situație poate fi considerată onorabilă în sensul prevederilor art. 26 din Legea nr. 544/1995. Această situație creează incertitudini juridice privind dreptul acestora la indemnizația unică de concediere.

Cu toate acestea, în perioada monitorizată, am constatat că plenul CSM prin Hotărârea nr. 576/35 din 10 octombrie 2024, a aprobat demersurile președintelui interimar al Judecătoriei Chișinău, Livia Mitrofan, privind alocarea suplimentară a resurselor bugetare pentru anul 2024. Hotărârea CSM include aprobarea alocării indemnizațiilor unice de concediere pentru patru judecători eliberați din funcție în 2024: Serafim Vasilache, Victoria Sănduța, Rodica Berdilo și Irina Păduraru. Deși situația judecătorului Serafim Vasilache este diferită, deoarece temeiurile legale ale eliberării sunt clar prevăzute în hotărâre (art. 25, alin. (1), lit. a) și art. 26 Legea nr. 544/1995), includerea celorlalți judecători rămâne neclară.

Recomandăm CSM să adopte o abordare unitară în privința acordării indemnizațiilor unice la eliberarea din funcție a judecătorilor care nu au fost reconfirmați până la atingerea plafonului de vârstă.

⁷⁸Agenda ședinței CSM nr. 26 din 09 iulie 2024, disponibilă la: https://www.csm.md/files/Ordinea_de_zi_CSM/2024/26/AgendaCSM.pdf

2.3. Procesul de vetting

Odată cu adoptarea Legii nr. 26/2022⁷⁹, Legii nr. 252/2023⁸⁰ și Legii nr. 65/2023⁸¹, CSM a fost investit cu noi atribuții aferente procesului de evaluare externă a candidaților. Astfel, CSM are rolul de a transmite, în decurs de cinci zile, Comisiei de evaluare corespunzătoare - lista subiecților care urmează a fi evaluați și datele de contact ale acestora. De asemenea, în baza dosarului de evaluare recepționat de la Comisia de evaluare, CSM examinează rezultatele evaluării. Subiectul evaluării poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă probează că a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior. Reprezentantul Comisiei de evaluare și subiectul evaluării, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția. CSM adoptă, în cel mult 30 de zile, o hotărâre motivată prin care poate: (i) accepta raportul de evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării; (ii) respinge raportul de evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare, dacă sunt constatate circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la alt rezultat decât cel prevăzut în raportul de evaluare.

Pe parcursul perioadei monitorizate (octombrie 2023 - octombrie 2024), CSM a examinat 23 de rapoarte ale Comisiei de evaluare externă a candidaților la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție. Din cele 23 de rapoarte, 2 rapoarte erau a judecătorilor de la CSJ (judecătoarea Aliona Miron și judecătorul Anatolie Țurcan). Din totalul numărului de rapoarte, CSM a respins⁸² doar un raport, și a dispus reluarea evaluării de către Comisia de evaluare. De asemenea, din cele 23 de rapoarte, CSM a acceptat 13⁸³ prin care Comisia de evaluare a dispus

⁷⁹ Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131114&lang=ro

⁸⁰ Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145198&lang=ro

⁸¹ Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145194&lang=ro

⁸² Hotărârea CSM nr. 310/21 din 05 iunie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Svetlana Balmuș, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/21/310-21.pdf>,

⁸³ Hotărârea CSM nr. 63/6 din 13 februarie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a judecătorului Aliona Miron de la Curtea Supremă de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/06/63-6.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 77/7 din 20 februarie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului Viorica Puica la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/07/77-7.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 84/8 din 27 februarie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului Sergiu Brigai la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/08/84-8.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 102/9 din 07 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei Aurelia Cazacliu la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/09/102-9.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 103/9 din 7 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei Ciocanu Aliona la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/09/103-9.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 130/11 din 19 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, Stela Procopciuc, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/11/130-11.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 133/12 din 26 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, Diana Stănilă, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/12/133-12.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 134/12 din 26 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, Adrian Cerbu, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/12/134-12.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 142/13 din 02 aprilie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei Stella Bleșceaga la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/13/142-13.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 171/15 din 15 aprilie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului Ion Munteanu la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/15/171-15.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 254/18 din 16 mai 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului Vladislav Gribincea la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/18/254-18.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 388/25 din 02 iulie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului Ruslan Berzoi la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/388-25.pdf>,

Hotărârea CSM nr. 389/25 din 02 iulie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei Ludmila Bolocan la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, disponibil la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/389-25.pdf>.

promovarea evaluării, cu alte cuvinte – candidații corespund criteriilor de integritate financiară și de etică. CSM a acceptat și cele nouă⁸⁴ rapoarte ale Comisiei de evaluare prin care s-a dispus necorespunderea candidaților cu aceste criterii. Candidații judecătorești (de toate nivelurile), care nu au promovat evaluarea, au fost propuși spre eliberare (Anatolie Țurcan, Adrian Ciobanu, Dorin Munteanu).

Este important ca acest exercițiu de evaluare a integrității să continue și după finalizarea procesului de vetting, prin integrarea cel puțin a unor atribuții ale Comisiilor de vetting în atribuțiile CSM și/sau a organelor specializate. Astfel, se va consolida capacitatea CSM la evaluarea performanțelor judecătorilor. În prezent, conform declarațiilor membrilor CSM, aceste capacități lipsesc.

Recomandăm elaborarea unei strategii instituționale centrată pe consolidarea capacităților CSM, prin integrarea experienței și expertizei acumulate de comisiile de evaluare după finalizarea procesului de vetting. Astfel, va fi păstrat un know-how valoros, iar instituția va putea prelua mai eficient responsabilitățile comisiilor de evaluare.

⁸⁴ Hotărârea CSM nr. 112/10 din 14 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Mihail Lvovschi, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/10/112-10.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 135/12 din 26 martie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Ion Buruiană, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/12/135-12.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 207/17 din 07 mai 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Irina Iacub, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/17/207-17.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 295/20 din 04 iunie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatei la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Rodica Chirtoacă, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/20/295-20.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 385/25 din 02 iulie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Adrian Ciobanu, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/385-25.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 387/25 din 02 iulie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Anatolie Țurcan, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/387-25.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 386/25 din 02 iulie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Alexandru Rotari, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/25/386-25.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 409/26 din 09 iulie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Ion Tețcu, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/26/409-26.pdf>,
Hotărârea CSM nr. 595/36 din 29 octombrie 2024 cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție Dorin Munteanu, disponibilă la: <https://www.csm.md/files/Hotaririle/2024/36/595-36.pdf>.

CONSTATĂRI

- Noua componență a CSM este una reprezentativă și funcțională, existând doar un singur loc vacant pentru membrul CSM din partea judecătorilor Curților de apel.
- Hotărârile motivate includ acum numărul de voturi pro și contra, precum și opiniile separate, evidențiind o îmbunătățire concretă față de activitatea anterioară a CSM, criticată pentru ascunderea acestor detalii în hotărârile sale.
- Agenda ședințelor CSM a fost publicată în mod constant, însă, în ceea ce privește proiectele de hotărâri și materialele suplimentare, cerința nu a fost respectată în totalitate. Nepublicarea din timp a tuturor proiectelor de hotărâri și a materialelor adiționale integral, limitează transparența și accesul la informație. Aspecte privind nepublicarea materialelor de suport au fost constatate și anterior, recomandându-se publicarea agendelor și a materialelor relevante.
- Procesele verbale și sintezele ședințelor CSM nu au fost publicate în mod consecvent. În cel puțin 45% din cazuri, s-a observat publicarea parțială a documentelor, fie doar sinteza, fie doar procesul verbal al ședinței. Pentru alte trei ședințe, nici procesele verbale, nici sintezele nu au fost publicate.
- S-a înregistrat o evoluție semnificativ pozitivă în desfășurarea concursurilor pentru numirea judecătorilor, atât din perspectiva transparenței procesului, cât și a evaluării calitative a candidaților, realizată printr-un sistem de scoruri ponderat. Anterior, concursurile nu asigurau un asemenea nivel de transparență pentru întregul proces, iar interviurile cu fiecare candidat erau superficiale și aveau un caracter mai mult formal.
- La concursurile de numire în funcția de judecător, se constată că funcțiile vacante în judecătoriile mari (Chișinău) sunt ocupate, preponderent, prin transfer. Astfel, se asigură ca judecătorii numiți să aibă o experiență de cel puțin trei ani și să nu aibă abateri disciplinare.
- Noua componență a CSM a demonstrat un angajament activ prin adoptarea unor poziții publice în vederea garantării independenței autorității judecătorești.

RECOMANDĂRI

Consiliului Superior al Magistraturii :

- Menținerea unei atitudini pro-active pentru ocuparea ultimei funcții vacante în cadrul CSM, ceea ce implică lansarea sau relansarea concursurilor pentru această poziție.
- Recomandăm CSM actualizarea periodică a paginii web cu cele mai recente acte interne, pentru a evita confuzia în procesul de consultare și pentru a asigura transparența acestora. Totodată, recomandăm excluderea de pe pagina web CSM a regulamentelor abrogate.
- Suplinirea funcțiilor vacante în organele specializate, permițându-le să își îndeplinească mandatul în mod corespunzător. Odată cu începerea funcționării noii componențe a Comisiilor, recomandăm stabilirea și implementarea, prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor și a unei hotărâri CSM, a unui volum diferențiat de lucru pentru judecătorii membri ai Colegiilor CSM.
- Asigurarea publicării în timp util a proiectelor de hotărâri și a tuturor materialelor adiționale aferente ședințelor. Acestea ar trebui să fie accesibile publicului înainte de desfășurarea ședințelor, pentru a spori transparența procesului decizional și a facilita participarea și informarea părților interesate.
- Publicarea tuturor proceselor-verbale și sintezelor în timp util.
- Reconsiderarea practicii privind includerea unor chestiuni de ordin general pe ordinea de zi suplimentară. Agenda suplimentară să fie înaintată doar pentru chestiuni de urgență și acele apărute inopinat.

- Revizuirea Regulamentului privind Registrul participanților la concursul pentru ocuparea funcțiilor de judecător, președinte sau vicepreședinte, în conformitate cu noile modificări legislative, și publicarea acestuia, precum și a listelor persoanelor care urmează a fi excluse, pentru asigurarea unui proces cât mai transparent.
- Menținerea practicii transmisiunii live a ședințelor și, acolo unde este posibil, diversificarea canalelor de transmisie live pentru a evita eventualele imposibilități de vizualizare, dar și pentru sporirea transparenței și vizibilității ședințelor CSM.
- Adoptarea unei abordări unitare în privința acordării indemnizațiilor unice la eliberarea din funcție a judecătorilor care nu au fost reconfirmați până la atingerea plafonului de vârstă.
- Menținerea unei abordări pro active în comunicare, utilizând în continuare instrumentele de reacții publice, mai ales în chestiuni de interes public ridicat. Totodată, această comunicare trebuie să fie atent calibrată pentru a evita apariția tensiunilor sau neînțelegerilor atât în rândul profesioniștilor din domeniu, cât și al publicului larg. De asemenea, este necesară dezvoltarea unei strategii de comunicare, exprimată într-o manieră transparentă și clară, esențială pentru consolidarea încrederii publice.

Parlamentului:

- Modificarea cadrului normativ ce derivă din constatările Curții Constituționale (prevederile art. 3 alin. (3), art. 9 alin. (2), art. 15 alin. (2), art.24 alin. (1) Legea nr. 947/1996 și art.15 alin. (11) din Legea nr. 26/2022) pentru executarea hotărârilor vizate.
- Modificarea Legii nr. 947/1996, astfel încât competența de acordare a concediile de odihnă anuale președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, dar și delegarea judecătorilor la instruire sau diverse evenimente sau deplasări, să fie delegată președintelui CSM.
- Modificarea cadrului legal (în particular Legea CSM, legea privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor, cadrul conex), prin care să fie consolidate capacitățile CSM prin integrarea experienței și expertizei acumulate de comisiile de evaluare după finalizarea procesului de vetting. Astfel, va fi păstrat un know-how valoros, iar instituția va putea prelua mai eficient responsabilitățile comisiilor de evaluare.